

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2007

Μάθημα: Λατινικά

Ημερομηνία : Πέμπτη, 7 Ιουνίου 2007

Ωρα εξέτασης: 11:00 – 13:00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(Μονάδες 50)

(Τα κείμενα παρατίθενται ελαφρώς διασκευασμένα)

	<u>Μον.</u>
I. Cum Africanus in Literno esset, complures praedonum duces forte salutatum ad eum venerunt.	5
Tum Scipio, cum se ipsum captum venisse eos existimasset, praesidium domesticorum in tecto conlocavit.	5
Quod ut praedones animadverterunt, abiectis armis <u>ianuae</u> appropinquaverunt	5
et clarã voce ei ¹ nuntiaverunt (incredibile <u>auditu!</u>) virtutem eius admiratum <u>se</u> venisse.	5
Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari eosque intromitti iussit.	5
ΣΥΝΟΛΟ	25
(Λατινικά Λυκείου, XXXIV)	

¹ Αντικαταστάθηκε το Scipioni με το ei.

	<u>Mov.</u>
II. Caesar ex captivis cognoscit quae apud Ciceronem gerantur quantoque in periculo res sit.	5
Tum cuidam <u>ex equitibus</u> Gallis persuadet ut ad Ciceronem epistulam deferat.	5
Providet ² ne, interceptā epistolā, nostra consilia <u>ab hostibus</u> cognoscantur.	4
Quam <u>ob rem</u> epistulam conscriptam Graecis litteris mittit.	3
Legatum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat.	5
In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore.	3
ΣΥΝΟΛΟ	25
(Λατινικά Λυκείου, XLV)	

Για κάθε λάθος, παράλειψη ή προσθήκη αφαιρείται 0,5 μονάδα.

² Απαλείφθηκε η φράση curat et πριν από το ρήμα providet.

Ενδεικτικές απαντήσεις

1. Να τρέψετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς όρους των προτάσεων:

- α) *praedonum duces salutatum venerunt.*
praedonis dux salutatum venit.
- β) *quae apud illum gerantur quantoque in periculo res sit.*
quid apud illos geratur quantisque in periculis res sint.
- γ) *constituit ut tragulam mitteret.*
constituerunt/ -ere ut tragulas mitterent.

(Μονάδες 0,5X14=7)

2. Να γράψετε τους τύπους των πιο κάτω ρημάτων, σύμφωνα με την οδηγία που υπάρχει δίπλα από τον καθένα (εκεί όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο):

esset: γ' πρόσωπο πληθυντικού της οριστικής του συντελεσμένου μέλλοντα
fuert

nuntiaverunt: β' πρόσωπο πληθυντικού της οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή
nuntiabatis

deferat: β' πρόσωπο ενικού της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
defer

cognoscantur: γ' πρόσωπο πληθυντικού της υποτακτικής μέλλοντα στην ενεργητική φωνή
cognitura sint

venerunt: απαρέμφατο μέλλοντα
venturos esse

animadverterunt: μετοχή ενεστώτα στην ονομαστική ενικού αριθμού
animadvertens

(Μονάδες 0,5X6=3)

3. Να γράψετε τα παραθετικά των πιο κάτω λέξεων (στην περίπτωση του επιθέτου να λάβετε υπόψη το γένος, την πτώση και τον αριθμό του στο κείμενο):

<u>Θετικός</u>	<u>Συγκριτικός</u>	<u>Υπερθετικός</u>
<i>clarā</i>	<i>clariore</i>	<i>clarissimā</i>
<i>celeriter</i>	<i>celerius</i>	<i>celerrime</i>

(Μονάδες 4x1=4)

4. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο κάτω τύπους (είναι υπογραμμισμένοι στα κείμενα):

<i>ianuae</i> :	αντικείμενο στο ρήμα <i>appropinquaverunt</i>
<i>auditu</i> :	σουπίνο της αναφοράς από το <i>incredibile</i>
<i>se</i> :	υποκείμενο στο <i>venisse</i>
<i>ex equitibus</i> :	εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το διαιρεμένο όλο
<i>ab hostibus</i> :	εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου
<i>ob rem</i> :	εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου

(Μονάδες 6x0,5=3)

5. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις πιο κάτω προτάσεις:

α) *Cum Africanus in Literno esset...* (είδος, εισαγωγή, εκφορά, ακολουθία των χρόνων)

- Είδος: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (Μονάδα 0,5)
- Εισάγεται: με τον ιστορικό/διηγηματικό *cum* (Μονάδα 0,5)
- Εκφέρεται: με υποτακτική παρατατικού (*esset*) (Μονάδα 0,25)
- Εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*venerunt*) (Μονάδα 0,25)
- Ακολουθία των χρόνων: δηλώνει σύγχρονο στο παρελθόν (Μονάδα 0,5)

β) ... *cum se ipsum captum venisse eos existimasset*... (είδος, εισαγωγή, εκφορά, ακολουθία των χρόνων)

- Είδος: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση (Μονάδα 0,5)
- Εισάγεται: με τον αιτιολογικό *cum*, (Μονάδα 0,25)
- Εκφέρεται: με υποτακτική (*existimasset*)
χρόνου υπερσυντελικού (ο *cum* με υποτακτική δηλώνει ότι η αιτιολογία είναι αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας), (Μονάδα 0,5)
- εξαρτάται: από ρήμα ιστορικού χρόνου (*conlocavit*) (Μονάδα 0,25)
- Ακολουθία των χρόνων: δηλώνει προτερόχρονο στο παρελθόν (Μονάδα 0,5)

γ) ....*ne nostra consilia ab hostibus cognoscantur* (είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτική θέση)

- Είδος: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση (Μονάδα 0,5)
- Εισάγεται: με το βουλητικό σύνδεσμο *ne*,
διότι είναι αρνητική (Μονάδα 0,5)
- Εκφέρεται: με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές, ενεστώτα (*cognoscantur*),
επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*providet*).
Ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων (Μονάδα 0,5)
- Συντακτική θέση: αντικείμενο στο ρήμα *providet* (Μονάδα 0,5)

6. α) Να αποδώσετε την πιο κάτω φράση με δύο άλλους, ισοδύναμους συντακτικά, τρόπους:

virtutem eius admiratum

ut admirarentur virtutem eius
qui admirarentur virtutem eius

ad/in admirandam virtutem eius
causa/gratia admirandae virtutis eius
ad/in admirationem virtutis eius

(Μονάδες 2)

β) Να αναλύσετε την πιο κάτω φράση σε δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση:

abiectis armis

cum abiecissent arma
cum arma abiecta essent (a praedonibus)
postquam arma abiecerunt/ -ere/ abiecerant

(Μονάδες 2X1=2)

γ) Να μετατρέψετε την πιο κάτω πλάγια ερώτηση σε ευθεία:

..... *quanto in periculo res sit*

Quanto in periculo res est?

est: 0,5 μον.

?: 0,5 μον.

(Μονάδα 2X0,5=1)

δ) Στην πιο κάτω περίοδο να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ:

In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore.

In litteris scribit: «Ego cum legionibus celeriter adero».

Ego: 0,5 μον.

adero: 1,5 μον.

(Μονάδες 2)

7. Να μεταφέρετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά:

Vivis, Catilina, et vivis non ad deponendam sed ad confirmandam audaciam. Cupio, patres, me esse clementem, cupio in tantis rei publicae periculis me non dissolutum videri, sed iam me ipse inertiae condemno.

(Κικέρωνος *Κατά Κατιλίνα* 1.4, ελαφρά διασκευή)

Ζεις, Κατιλίνα, και ζεις όχι για να αποβάλεις αλλά για να ενισχύσεις/επιβεβαιώσεις την τόλμη/το θράσος (σου) / όχι για αποβολή αλλά για ενίσχυση/επιβεβαίωση της τόλμης/του θράσους (σου). Επιθυμώ, πατέρες/συγκλητικοί, να είμαι επιεικής, επιθυμώ σε τόσο μεγάλους/τέτοιους κινδύνους της πολιτείας να μη φαίνομαι νωθρός/αδιάφορος/αδρανής, αλλά ήδη ο ίδιος καταδικάζω τον εαυτό μου για αδράνεια.

(Μονάδες 10)

Η κάθε λέξη του κειμένου βαθμολογείται με 0,5 μον. Οι λέξεις *sed* και *iam* βαθμολογούνται με 0,25 μον. η κάθε μία. Λέξεις που επαναλαμβάνονται βαθμολογούνται μόνο μία φορά. Το *me* στις φράσεις *me esse* και *me videri* βαθμολογείται με 0,25 μον. την κάθε μία φορά (επειδή έχει και στις δύο περιπτώσεις την ίδια συντακτική χρήση). Το *me* στη φράση *iam me ipse* βαθμολογείται με 0,5 μον. Η λέξη *Catilina* δεν βαθμολογείται. Για οποιαδήποτε προσθήκη αφαιρείται 0,5 μον.

8. Να μεταφέρετε το κείμενο στα Λατινικά:

	<u>Μοv.</u>
Όταν ο στρατηγός έμαθε στην Έφεσο τα σχέδια των εχθρών,	3
διέταξε τους στρατιώτες να προχωρήσουν αμέσως για μάχη.	2,5
Την επόμενη μέρα οι Ρωμαίοι, εμπειρότεροι από τους εχθρούς,	2,5
επέστρεψαν νικητές στο στρατόπεδό τους.	2
ΣΥΝΟΛΟ	10

Μεταφορά

Cum imperator³ Ephesi hostium consilia cognovisset⁴, imperavit militibus ut statim procederent⁵ in pugnam⁶ / iussit milites statim procedere in pugnam. Postero die Romani peritiores hostibus⁷ victores reverterunt⁸ in castra sua.

³ dux/princeps

⁴ Hostium consiliis cognitis Ephesi imperator

⁵ Αντί της πρότασης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και απαρέμφατο (procedere)

⁶ in certamen/ad ή in pugnandum/causa ή gratia pugnandi. Μπορεί να χρησιμοποιηθούν και άλλοι τρόποι δήλωσης του σκοπού καθώς και άλλα ρήματα ή φράσεις με την έννοια του πολεμώ.

⁷ quam hostes

⁸ revertere/reversi sunt/redierunt/rediere